

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
И
ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

На седници Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу одржаној 27.8.2025. године (број одлуке: IV-02-478/20) одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом: „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе”, кандидата **Милене Дамњановић**, студента докторских академских студија Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, за коју је именован ментор **проф. др Дејана Златановић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

На основу података којима располажемо достављамо следећи:

**ИЗВЕШТАЈ
О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

1. Подаци о докторској дисертацији
1.1. Наслов докторске дисертације:
Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе
1.2. Опис докторске дисертације (навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, шема, графикона, једначина и референци) (до 500 карактера):
Докторска дисертација садржи XI + 250 страна, 12 слика, 37 табела и 565 референци. Поред Увода, Закључка, Литературе и Прилога, садржи четири поглавља: Концепцијски оквир корпоративне друштвене одговорности (КДО); Повезаност корпоративног управљања и корпоративне друштвене одговорности; Повезаност корпоративне друштвене одговорности и организационих перформанси; Емпиријско истраживање о синергијским ефектима корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе.
1.3. Опис предмета истраживања (до 500 карактера):
Предмет истраживања у докторској дисертацији је повезаност КДО и корпоративног управљања и њихови синергијски ефекти на организационе перформансе. Полазећи од претпоставке да квалитет корпоративног управљања одређује контекст КДО, анализиран је однос између квалитета корпоративног управљања и димензија КДО – интерне и екстерне, као и њихови ефекти

на организационе перформансе. Такође, испитана је модераторска улога задовољства послом у односу између КДО и организационих перформанси.

1.4. Анализа испуњености полазних хипотеза:

Истраживање у докторској дисертацији „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“ кандидата Милене Дамњановић базирано је на три основне хипотезе.

Према првој хипотези квалитет корпоративног управљања позитивно утиче на КДО. На основу ове хипотезе, формулисане су две изведене, односно посебне хипотезе. Прва изведена хипотеза претпоставља да квалитет корпоративног управљања има позитиван утицај на интерну друштвену одговорност, док се друга изведена хипотеза односи на претпоставку да квалитет корпоративног управљања има позитиван утицај на екстерну друштвену одговорност. Квалитет корпоративног управљања мерен је путем степена усклађености корпоративног управљања са OECD принципима корпоративног управљања. Резултати добијени применом просте и вишеструке регресионе анализе су делимично потврдили прву хипотезу и изведене подхипотезе. Наиме, показано је да постоји статистички значајан и позитиван утицај квалитета корпоративног управљања на КДО, како на интерну, тако и на екстерну друштвену одговорност, што указује на постојање синергијских ефеката квалитета корпоративног управљања и КДО. Ипак, резултати истраживања квалитета корпоративног управљања из перспективе појединачних принципа су показали да постоји статистички значајан утицај дефинисаног модела на КДО и њене димензије, али да немају сви принципи подједнак значај и утицај на интерну и екстерну друштвену одговорност. На овај начин су ближе одређене области у којима је могуће унапредити корпоративно управљање, као и однос између корпоративног управљања и КДО. Добијени резултати сугеришу да квалитет корпоративног управљања представља неопходну претпоставку за примену КДО, што имплицира да унапређење квалитета корпоративног управљања доприноси унапређењу праксе КДО.

Друга хипотеза се односи на претпоставку да КДО позитивно утиче на организационе перформансе, на основу чега су формулисане две изведене хипотезе. Прва изведена хипотеза претпоставља да интерна друштвена одговорност позитивно утиче на организационе перформансе, док друга изведена хипотеза претпоставља да екстерна друштвена одговорност позитивно утиче на организационе перформансе. Анализа добијених резултата је показала да је друга хипотеза делимично потврђена на следећи начин: прва изведена хипотеза није потврђена, док је друга изведена хипотеза потврђена. Наиме, утврђена је позитивна повезаност између КДО и организационих перформанси, што је у складу са резултатима претходно спроведених истраживања. Екстерна друштвена одговорност позитивно утиче на организационе перформансе, што сугерише да однос компаније према потрошачима, локалној заједници и животnoj средини има позитивне ефекте на њене перформансе. Међутим, није потврђен позитиван утицај интерне друштвене одговорности на организационе перформансе. Овакви резултати указују на то да запослени не препознају активности интерне друштвене одговорности као дискреционе активности компаније које се спроводе у циљу повећања благостања запослених. Сходно наведеном, значајно је истаћи да овакав приступ који подразумева како раздвајање интерне и екстерне друштвене одговорности, тако и њихов појединачни утицај на организационе перформансе доприноси подизању свести о релевантности и значају различитих типова стејкхолдера за пословање компанија.

Трећа хипотеза се заснива на претпоставци да је однос између КДО и организационих перформанси модериран задовољством послом. Сходно томе, формулисане су две изведене хипотезе. Прва изведена хипотеза претпоставља да је однос између интерне друштвене одговорности и организационих перформанси модериран задовољством послом, док се друга изведена хипотеза заснива на претпоставци да је однос између екстерне друштвене одговорности и организационих перформанси модериран задовољством послом. На основу богатог прегледа релевантне литературе, како домаће тако и иностране, утврђено је да се мали број истраживања бавио изучавањем овако дефинисаних релација, због чега је допринос постојећем фундусу знања

значајан. Резултати модерацијске регресије нису потврдили наведену хипотезу. Наиме, утврђено је да задовољство послом нема статистички значајну модераторску улогу у односима између КДО, односно интерне и екстерне друштвене одговорности и организационих перформанси. Задовољство послом директно доприноси предикцији организационих перформанси, али оно не утиче на снагу или правац односа између КДО и организационих перформанси. Наведено имплицира да повећање задовољства послом не утиче на јачање/слабљење повезаности између КДО и организационих перформанси. Иако екстерна друштвена одговорност има директан позитиван утицај на перформансе компаније, ниво задовољства запослених не појачава нити умањује тај утицај. Добијени резултати указују на потребу за даљим испитивањем механизма кроз које КДО утиче на организационе перформансе, као и на потенцијалну улогу других медијаторских или модераторских фактора.

1.5. Анализа примењених метода истраживања:

У складу са дефинисаним предметом, циљевима и хипотезама истраживања, кандидат Милена Дамњановић је у докторској дисертацији користила квалитативну и квантитативну методологију истраживања, која је карактеристична за истраживања у друштвено-хуманистичким наукама.

У оквиру квалитативне методологије коришћене су следеће научно-истраживачке методе: системско мишљење, анализа садржаја, методе анализе и синтезе, метод апстракције, методи индукције и дедукције. Пошто дефинисани предмет истраживања представља комплексну, интерактивну, динамичку и вишезначну проблемску ситуацију, у истраживању је, пре свега, примењено системско мишљење. Такође, извршена је анализа садржаја различитих публикација које су релевантне за предмет истраживања. Како су корпоративно управљање, КДО и организационе перформансе као варијабле по својој природи комплексне, неопходно их је аналитички посматрати и разложити на конститутивне елементе, услед чега је коришћен метод анализе. Поред наведеног, у циљу утврђивања синергијских ефеката КДО и корпоративног управљања на организационе перформансе, као и у опредељивању релевантних закључака, примењен је метод синтезе. Метод апстракције је коришћен како би се апстраховали, односно изоставили одређени елементи истраживања, изразито комплексног проблемског подручја. Методом дедукције, а полазећи од прегледа литературе и резултата претходних истраживања, изведени су одређени закључци релевантни за спровођење емпијског истраживања у компанијама у Републици Србији. На основу резултата спроведеног истраживања, применом метода индукције дефинисани су општи ставови и закључци о истраженим односима између КДО, корпоративног управљања и организационих перформанси.

У докторској дисертацији, осим квалитативних, примењене су различите квантитативне методе. За прикупљање примарних података коришћена је метода анкете, односно техника упитника који се састоји од сета исказа. Истраживање је спроведено у периоду од априла до јуна 2024. године. Прикупљени подаци су обрађени применом статистичког метода. У ту сврху коришћен је софтвер за статистичку обраду података – IBM SPSS 20. За анализу поузданости мерног инструмента, коришћен је Кронбахов коефицијент алфа (енгл. Cronbach's alpha). Примењена је дескриптивна статистичка анализа за описивање основних својстава прикупљених података. Вредност аритметичке средине је примењена како би се утврдио степен слагања испитаника са одговарајућим исказима, док стандардна девијација и варијанса указују на степен хомогености/хетерогености ставова испитаника. За испитивање линеарне зависности између посматраних варијабли спроведена је корелациона анализа и примењен Пирсонов коефицијент корелације (енгл. Pearson correlation coefficient). Да би се утврдило да ли постоје разлике у ставовима између подузорака испитаника у процени КДО и квалитета корпоративног управљања, спроведени су једнофакторска анализа варијансе (енгл. one-way analysis of variance - ANOVA) и т-тестови независних узорака (енгл. independent-samples t-test). Накнадна поређења аритметичких средина подузорака спроведена су коришћењем LSD теста најмање значајне разлике (енгл. Least Significant Differences - LSD test).

За тестирање постављених истраживачких хипотеза примењени су проста и вишеструка регресиона анализа и модерацијска регресија. Проста регресиона анализа примењена је за анализу

утицаја квалитета корпоративног управљања на КДО, односно утицаја КДО на организационе перформансе. Вишеструка регресиона анализа примењена је за испитивање утицаја принципа корпоративног управљања на КДО и њене димензије, али и за испитивање утицаја интерне и екстерне друштвене одговорности на организационе перформансе. Такође, спроведена је модерациска регресија за анализу модераторског ефекта задовољства послом као модератора у односу између КДО, односно интерне и екстерне друштвене одговорности и организационих перформанси.

На основу наведеног, Комисија сматра да су примењени методи истраживања у докторској дисертацији одговарајући и у складу са дефинисаним циљевима и хипотезама истраживања.

1.6. Анализа испуњености циља истраживања:

Полазећи од теме докторске дисертације кандидата Милене Дамњановић и одређеног предмета истраживања постављени су основни и изведени циљеви истраживања.

Основни циљ истраживања био је утврдити контекст у коме повезаност КДО и корпоративног управљања доприноси унапређењу организационих перформанси. Већина досадашњих студија се бавила најчешће парцијалним истраживањем утицаја корпоративног управљања на КДО, утицаја корпоративног управљања на организационе перформансе или утицаја КДО на организационе перформансе. Полазећи од наведеног, кандидат Милена Дамњановић је поставила холистички истраживачки оквир који представља искорак у односу на досадашња истраживања. Синергијски ефекти КДО и корпоративног управљања су изучавани у малом броју истраживања, при чему су истраживања у земљама у развоју врло ретка, као и у Републици Србији. Спроведене анализе су показале да постоји синергијски ефекат КДО и корпоративног управљања, као и да корпоративно управљање представља неопходну претпоставку за унапређење КДО. Такође, анализа утицаја примене појединачних принципа корпоративног управљања на КДО је показала да постоји значајан простор за унапређење квалитета корпоративног управљања. Истовремено, резултати истраживања су потврдили да екстерна друштвена одговорност позитивно утиче на организационе перформансе, док интерна друштвена одговорност нема утицај на организационе перформансе. Анализа КДО и њених појединачних димензија, као и утврђивање њиховог утицаја на организационе перформансе указује на потребу за идентификовањем различитих група стејхолдера које су релевантне за постизање пословног успеха компанија.

Полазећи од основног циља, формулисани су и изведени циљеви.

Први изведени циљ био је идентификовати значај квалитета корпоративног управљања за интерну друштвену одговорност. Анализа утицаја квалитета корпоративног управљања, као и утицаја примене појединачних принципа корпоративног управљања на интерну друштвену одговорност показује да запослени сматрају значајним одређене принципе корпоративног управљања који одређују ефикасност оквира корпоративног управљања. Ипак, резултати истраживања су показали да немају сви принципи корпоративног управљања подједнак утицај на интерну друштвену одговорност.

Други изведени циљ био је идентификовати значај квалитета корпоративног управљања за екстерну друштвену одговорност. Резултати истраживања су потврдили да постојање ефикасног оквира корпоративног управљања и висок степен транспарентности представљају вредности које су идентификоване као изразито релевантне за екстерну друштвену одговорност.

Трећи изведени циљ био је утврђивање утицаја интерне друштвене одговорности на организационе перформансе. Резултати истраживања су показали да интерна друштвена одговорност нема значајан утицај на организационе перформансе. Сходно наведеном, може се уочити да запослени не сматрају активности интерне друштвене одговорности посебним елементом КДО, већ очекиваним понашањем компаније. Запослени сматрају интерну друштвену одговорност потребним, али не и довољним условом за унапређење перформанси, што значи да повећање перформанси зависи од неких других фактора.

Четврти изведени циљ био је утврђивање утицаја екстерне друштвене одговорности на организационе перформансе. Резултати истраживања су потврдили да екстерна друштвена позитивно утиче на организационе перформансе. Овакви резултати сугеришу да однос компаније према потрошачима, локалној заједници и животној средини има позитивне ефекте на њене перформансе.

Пети изведени циљ био је утврдити модераторски утицај задовољства послом у односу између интерне друштвене одговорности и организационих перформанси. Резултати спроведеног истраживања су показали да задовољство послом не представља модераторску варијаблу у односу између интерне друштвене одговорности и организационих перформанси. Ефекат интерне друштвене одговорности на организационе перформансе не зависи од нивоа задовољства послом. Већа примена интерне друштвене одговорности са циљем повећања организационих перформанси не доводи до повећања задовољства послом. Ипак, добијени резултати који потврђују позитивну повезаност између задовољства послом и интерне друштвене одговорности, су у складу са ставом да друштвено одговорна компанија треба да брине о задовољству запослених.

Шести изведени циљ односи се на утврђивање модераторског утицаја задовољства послом у односу између екстерне друштвене одговорности и организационих перформанси. Резултати спроведеног истраживања су показали да задовољство послом не представља модераторску варијаблу у односу између екстерне друштвене одговорности и организационих перформанси. Ефекат екстерне друштвене одговорности на организационе перформансе остаје приближно исти без обзира на ниво задовољства послом. Веће задовољство послом није резултат примене екстерне друштвене одговорности, већ неких других фактора. Овакви резултати сугеришу да активности екстерне друштвене одговорности не морају бити директно повезане са понашањем и резултатима запослених уколико их они не сматрају релевантним. Такође, треба истаћи да запослени активности екстерне друштвене одговорности могу да доживљавају као одвојене од свог радног контекста.

На основу увида у приказане резултате и изведене закључке, Комисија сматра да су истраживачке хипотезе у докторској дисертацији адекватно формулисане и тестиране, као и да су циљеви истраживања испуњени.

1.7. Анализа добијених резултата истраживања и списак објављених научних радова кандидата из докторске дисертације (аутори, наслов рада, назив часописа, волумен, година објављивања, странице од-до, DOI број¹, категорија):

Комисија истиче да истраживање у докторској дисертацији под насловом „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“ кандидата Милене Дамњановић има значајан теоријски и практичан допринос у разматрању утицаја КДО и корпоративног управљања на организационе перформансе. Кандидат Милене Дамњановић је спровела детаљну теоријску анализу засновану на богатом прегледу релевантне литературе, као и опсежно емпиријско истраживање засновано на примарним подацима, чиме су проширена постојећа сазнања о ефектима КДО и корпоративног управљања на организационе перформансе.

Полазећи од резултата спроведеног емпиријског истраживања који су обрађени применом релевантних квантитативних метода, применом квалитативне методологије изведени су одговарајући закључци који имају значајан теоријски допринос и одговарајуће практичне импликације.

Важан теоријски допринос истраживања се огледа у апострофирању синергијског дејства КДО и корпоративног управљања, који су изучавани у малом броју истраживања, при чему су истраживања у земљама у развоју врло ретка. Холистички оквир истраживања који показује

¹ Уколико публикација нема DOI број уписати ISSN и ISBN

зависност КДО, корпоративног управљања и организационих перформанси представља искорак у истраживању, јер су у литератури чешће изучавани парцијални односи између КДО и корпоративног управљања, КДО и организационих перформанси или корпоративног управљања и организационих перформанси. Допринос истраживања КДО и њених појединачних димензија на претходно описан начин огледа се у свеобухватној анализи ефеката КДО. Процена квалитета корпоративног управљања извршена је путем усклађености са OECD принципима корпоративног управљања, чиме је омогућено да се обухвате све релевантне области корпоративног управљања. Према досадашњим сазнањима, процена квалитета корпоративног управљања на претходно описан начин на националном нивоу није спроведена до сада, због чега добијени резултати пружају значајан допринос како у погледу богаћења домаће литературе у овој области, тако и у погледу практичних импликација које доприносе унапређењу квалитета корпоративног управљања у Републици Србији. Поред наведеног, истраживане су организационе перформансе из перспективе како финансијских, тако и нефинансијских перформанси, што омогућава свеобухватну процену успешности пословања компанија. Посебан допринос чини укључивање модераторске варијабле у изучавању односа између КДО и организационих перформанси, чиме је дефинисани истраживачки оквир продубљен. Како претходна истраживања нису дала једнообразне резултате о модераторском утицају задовољства послом на однос између КДО и организационих перформанси, добијени резултати доприносе богаћењу научних сазнања.

Докторска дисертација има одговарајуће практичне импликације, који могу да допринесу унапређењу домаће пословне праксе. На основу добијених резултата спроведеног емпиријског истраживања, кандидат Милена Дамњановић је апострофирала да примена КДО у компанијама у Републици Србији још увек није на нивоу компанија у развијеним земљама. На овај начин је истакнут значај комуникације са свим стејкхолдерима, нарочито са запосленима о сврси КДО активности. Сходно наведеном, указано је на потребу за развојем КДО стратегије која ће бити усмерена на задовољење интереса свих стејкхолдера како би се обезбедило одржање и унапређење организационих перформанси. Истовремено, апострофирана је потреба за укључивањем свих релевантних стејкхолдера у процес развоја стратегије КДО, како би она на најбољи начин помогла у задовољењу њихових потреба. Полазећи од истакнутог значаја димензија КДО за постизање организационих перформанси, изведене су одговарајуће смернице које могу бити корисне менаџменту у процесу формулисања стратегија КДО, као и конкретних активности које ће бити спроведене. Како резултати истраживања показују да екстерна друштвена одговорност има значајан утицај на организационе перформансе, наведено сугерише да менаџмент треба у сарадњи са запосленима и екстерним стејкхолдерима да дефинише области деловања компаније. Ипак, треба напоменути да су запослени кључни стејкхолдери за успех компаније. Зато менаџмент треба пажљиво да комуницира посвећеност КДО како би добио подршку запослених. Тек када су у компанији примењене и интерне и екстерне друштвено одговорне праксе, могу се у потпуности остварити користи од примене екстерне друштвене одговорности. Како су резултати истраживања показали да интерна друштвена одговорност нема статистички значајан утицај на организационе перформансе, потребна је боља комуникација о примењеним активностима, као и интензивирање пракси интерне друштвене одговорности. На тај начин се могу остварити све користи од примене ових активности.

У дисертацији је процена квалитета корпоративног управљања извршена на основу усклађености праксе корпоративног управљања са OECD принципима корпоративног управљања, што представља релевантан допринос ове дисертације. У процени квалитета корпоративног управљања наглашена је перспектива запослених. Како су резултати показали умерен ниво квалитета корпоративног управљања, указано је на потребу унапређења праксе корпоративног управљања. OECD принципи корпоративног управљања се могу користити као основа за поређење квалитета корпоративног управљања од стране креатора политика, инвеститора, корпорација и других стејкхолдера. С обзиром на то да су резултати истраживања показали да постоје синергијски ефекти КДО и корпоративног управљања, то значи да доношење закона и регулатива којима се унапређује оквир корпоративног управљања доприноси креирању услова за већу примену КДО. Због тога је потребно развити кодекс корпоративног управљања и одрживости, који могу да помогну у спровођењу екстерне контроле примене КДО и корпоративног управљања. Стога, практичари и доносиоци политика који теже унапређењу КДО

треба да ојачају систем и праксу корпоративног управљања, с обзиром на његову кључну улогу у подстицању или ограничавању друштвене одговорности компанија.

Избор савремених мерила перформанси за утврђивање организационих перформанси у спроведеном истраживању је у складу са захтевима регулаторних органа за интегрисаним извештавањем о перформансама компанија. Како постоји велики број фактора који могу утицати на организационе перформансе, допринос истраживања се огледа и у апострофирању позитивног утицаја екстерне друштвене одговорности, сходно чему је указано на релевантне сегменте друштвене одговорности компаније којима треба посветити пажњу приликом дефинисања пословне стратегије. Услед потребе за балансираном применом интерне и екстерне друштвене одговорности, као и да би се задовољили интереси интерних и екстерних стејхолдера, потребно је унапредити праксу интерне друштвене одговорности. Иако задовољство послом није идентификовано као модераторска варијабла у односу између КДО и организационих перформанси, оно никако не сме бити занемарено, јер су резултати показали да наведена варијабла има директан утицај на организационе перформансе.

Комисија истиче да истраживање спроведено у докторској дисертацији „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“ кандидата Милене Дамњановић има значајан теоријски и практичан допринос, као и да добијени резултати истраживања и њихова интерпретација представљају корисне смернице за формулисање одговарајућих стратегија и политика. Истовремено, пружају корисну основу за даље теоријске анализе и емпиријска истраживања.

Публиковани радови кандидата Милене Дамњановић, повезани са докторском дисертацијом, су:

Damnjanović, M., Zlatanović, D., & Nikolić, J. (2024). How does internal social responsibility affect organizational commitment? Empirical evidence from Serbian service companies. *Menadžment u hotelijerstvu i turizmu*, 12(1), pp.27-42. DOI:10.5937/menhottur2400002D (M24)

Stanisavljević, M. (2017). Does Customer Loyalty Depend on Corporate Social Responsibility? *Naše gospodarstvo/Our Economy*, 63(1), 38-46. DOI:10.1515/ngoe-2017-0004 (M23)

Damnjanović, M. (2023). Relation Between Internal Social Responsibility and Job Satisfaction in Serbian Service Companies. In Arraiano, I.G., Díaz, B., Del Baldo, M., Schmidpeter, R., Idowu, S.O. (eds.) *Corporate Social Responsibility in a Dynamic Global Environment. CSR, Sustainability, Ethics & Governance*, (pp. 247–259), Springer, Cham. DOI:10.1007/978-3-031-24647-0_13 (M13)

Babić, V., Nikolić, J., **Stanisavljević, M.**, (2016). Corporate governance mechanisms effectiveness: The case of transition countries, *Facta Universitatis, Series: Economics and Organization*, 13(2), pp. 161-175. ISSN 0354-4699 (M51)

Damnjanović, M. (2025). implementation of CSR in SMEs: Evidence from Serbia. In Zlatanović, D. & Stevanović, A. (eds.) *Contemporary Issues in Economics, Business and Management [EBM 2024]* (pp. 119-130), Kragujevac: Faculty of Economics University of Kragujevac. DOI:10.46793/EBM24.119D (M33)

Damnjanović, M., Zlatanović, D., Leković, B., (2022). Relationship between external corporate social responsibility and affective commitment in service companies in Serbia. In Radosavljević, G., & Borisavljević, K., (eds.) *Contemporary Issues in Economics, Business and Management [EBM 2022]* (pp. 39-48), Kragujevac: Faculty of Economics University of Kragujevac. ISBN 978-86-6091-133-1 (M33)

Damnjanović, M. (2019). Investing in Employees in Serbian Companies - Internal Dimension of CSR. In Milković, M., Seljan, S., Pejić Bach, M., Peković, S., Perovic, Đ., (ed.). *Proceedings of the ENTRENOVA - ENTERprise REsearch InNOVation Conference*, 5(1), (pp. 441-448), IRENET, Zagreb, Croatia. ISSN 1849-7950. (M33)

Damnjanović, M. (2018). Relation between corporate social responsibility reporting and financial indicators of Serbian companies. In Babić, V. (ed.) *Contemporary Issues in Economics, Business and Management [EBM 2018]* (pp. 473-480), Kragujevac: Faculty of Economics University of Kragujevac. ISBN 978-86-6091-083-9 (M33)

1.8. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области и анализа извештаја о провери докторске дисертације на плагијаризам (до 1000 карактера):

Докторска дисертација „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“ је резултат оригиналног научно-истраживачког рада кандидата Милене Дамњановић.

Коришћена обимна и релевантна домаћа и страна литература омогућила је систематичну анализу и критичко вредновање теоријских основа и резултата емпиријских истраживања. Испоштована су академска правила цитирања и навођења извора литературе.

Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам, добијен коришћењем лиценцираног софтвера Универзитета у Крагујевцу, као и менторска оцена тог извештаја потврђују оригиналност рада. Подударане текста дисертације износи 3% и доминантно је последица опште прихваћених начина цитирања литературе, а не подударности добијених резултата.

У складу са Правилником Универзитета, утврђено је да дисертација не садржи делове који указују на плагијат, те се може закључити да је рад аутентичан и оригиналан.

1.9. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области:

Резултати истраживања у докторској дисертацији „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“ кандидата Милене Дамњановић представљају значајан допринос у области изучавања КДО, корпоративног управљања и организационих перформанси.

У студијама које су се бавиле проценом квалитета корпоративног управљања, аутори користе различите индексе за мерење квалитета корпоративног управљања, самостално развијене према захтевима тржишта на којима су истраживања спроведена. Због постојања великих разлика у начину одређивања квалитета корпоративног управљања, посебан значај спроведеног истраживања у докторској дисертацији огледа се у мерењу и процени квалитета корпоративног управљања према генерално прихваћеном сету правила и регулатива, кодова корпоративног управљања и праксе, као што су OECD принципи корпоративног управљања. Мали број студија користио је OECD принципе корпоративног управљања као основу за утврђивање нивоа квалитета корпоративног управљања. Процена квалитета корпоративног управљања на овај начин је посебно значајна, јер се не фокусира на само један изабрани механизам корпоративног управљања, већ обухвата све релевантне механизме чији квалитет се мери из перспективе прописаних принципа. При томе, овакве студије су углавном спроведене у развијеним земљама. У Републици Србији процена квалитета корпоративног управљања на основу усклађености са OECD принципима корпоративног управљања до сада није била предмет истраживања. Усклађивање праксе корпоративног управљања са OECD принципа корпоративног управљања може допринети унапређењу квалитета корпоративног управљања у домаћим компанијама. Анализа примене појединих принципа корпоративног управљања омогућила је извођење закључака у погледу области у којима су неопходна унапређења. Претходно наведено, поред релевантног теоријског, има и значајан практични допринос, који се огледа у препорукама креаторима политика и кодекса.

Истраживање концепта и ефеката КДО је врло интензивно у литератури, али већина истраживања анализира КДО холистички, док је мање истраживања у којима се КДО изучава преко њених димензија, интерне и екстерне друштвене одговорности. При томе, већина истраживања се фокусира на ефекте КДО на инвеститоре, потрошаче и екстерне стејкхолдере, док су истраживања ефеката КДО на запослене мање заступљена. Кандидат Милена Дамњановић је указала на специфичности интерне и екстерне димензије, као и на потребу њихове балансиране примене у компанијама, у чему се огледа значајан допринос научној литератури, али и практичарима у области корпоративног управљања. Истовремено, апострофирање неопходности укључивања

свих релевантних стејкхолдера у процес креирања стратегија КДО у докторској дисертацији тестира примену стејкхолдер теорије, што је важан допринос дисертације.

Синергијски ефекти КДО и корпоративног управљања су изучавани у малом броју истраживања, при чему су истраживања у земљама у развоју јако ретка, па резултати ове дисертације стварају прилику за унапређење знања у овој области. Изучавање проблематике у националном контексту даје допринос домаћој стручној литератури и отвара нова истраживачка питања.

Процена организационих перформанси обухватила је финансијске и нефинансијске перформансе, чиме је извршена свеобухватна процена успешности пословања компанија. Истраживачки оквир је додатно добио на комплексности увођењем задовољства послом као модераторске варијабле у изучавању односа између КДО и организационих перформанси. Оваква истраживања су ретка и нису дала једнообразне резултате, због чега спроведено истраживање доприноси проширењу базе научних сазнања.

На основу свега наведеног, Комисија истиче да спроведена анализа у докторској дисертацији нуди потпуније сагледавање комплексних односа између КДО, корпоративног управљања и организационих перформанси, нарочито у контексту земаља у развоју. Сходно томе, Комисија констатује да су представљени резултати у докторској дисертацији релевантни и актуелни за истраживачко подручје, а могу се користити и као основа за будућа научна истраживања.

1.10. Оцена испуњености услова за одбрану докторске дисертације у складу са студијским програмом, општим актом факултета и општим актом Универзитета (до 1000 карактера):

Докторска дисертација кандидата Милене Дамњановић, под насловом „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“, вођена је под менторством проф. др Дејане Златановић, редовног професора Економског факултета Универзитета у Крагујевцу. Комисија констатује да дисертација у потпуности испуњава услове прописане Правилником, како у погледу структуре, садржаја и обима, тако и у погледу квалитета истраживања и добијених резултата у односу на тему која је пријављена и одобрена.

Избор релевантне научне литературе и метода примерених економским наукама одговара дефинисаном предмету и циљевима истраживања. Садржај дисертације, структуриран у четири логички повезана дела, примерен је предмету, циљевима и истраживачким хипотезама. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза изведени су научно и практично релевантни закључци.

Услов за одбрану дисертације прописан Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације Универзитета у Крагујевцу, а који се односи на публикавање најмање једног рада који је повезан са садржајем докторске дисертације у часопису категорије M21-24 или M51, је испуњен:

Damnjanović, M., Zlatanović, D., & Nikolić, J. (2024). How does internal social responsibility affect organizational commitment? Empirical evidence from Serbian service companies. *Menadžment u hotelijerstvu i turizmu*, 12(1), pp.27-42. DOI:10.5937/menhottur2400002D (M24)

Stanisavljević, M. (2017). Does Customer Loyalty Depend on Corporate Social Responsibility? *Naše gospodarstvo/Our Economy*, 63(1), 38-46. DOI:10.1515/ngoe-2017-0004 (M23, Erih plus)

2. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе докторске дисертације и приложене документације Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Синергијски ефекти корпоративне друштвене одговорности и корпоративног управљања на организационе перформансе“, кандидата **Милене Дамњановић**, предлаже надлежним стручним органима да се докторска дисертација прихвати и да се одобри њена одбрана.

Чланови комисије:

1. Др Јелена Николић, редовни професор
Економски факултет, Универзитет у Крагујевцу
Ужа научна област: Пословна економија

Председник комисије

J. Nikolic

2. Др Виолета Домановић, редовни професор
Економски факултет, Универзитет у Крагујевцу
Ужа научна област: Пословна економија

Члан комисије

V. Domankovic

3. Др Бојан Лековић, ванредни професор
Економски факултет у Суботици, Универзитет у
Новом Саду

Ужа научна област: Менаџмент

Члан комисије

B. Lekovic